

Verkondiging

Gemeente, verzameld in de naam van Messias Jezus,

Het is mij vreemd te moede: de wereld staat in brand. Met een zekere schaamte constateer ik ook bij mijzelf dat de aandacht voor de oorlog in Oekraïne verflauwt, dat ik de duizenden slachtoffers van de aardbevingen in Afghanistan bijna voor kennisgeving aanneem, er is bijna onopgemerkt een groot drama in Nagorno-Karabach afspeelt, en dat ik haast maniakaal elke snipper nieuwsgaring rondom het conflict tussen Israël en de Hamas tot me neem. Gekluisterd ben ik aan podcasts met generaals en talkshows op de late avond en eigenlijk alles wat verder mijn aandacht vraagt, beschouw ik als hinderlijke bijzaak. Er is een leesrooster van de kerken. Dat schrijft mij de doorgaande lezing van de brief van Paulus aan zijn medewerker Titus voor. Wat bete staar ik naar de brief. Het lijkt over de organisatie van de gemeente te gaan. Hoe dat moet met ouderlingen en bisschoppen en aan welke eisen zij moeten voldoen. Is dat nou een 'Wort zur Sache'? Is dat wat de kerk vandaag in de wereld te melden heeft? Is dit niet een soort wereldvreemdheid ten top? Vergelijkbaar met hoe zich ooit hier ten lande kerkgenootschappen zich afsplitsen rondom een dispuut over de veronderstelde of juist niet veronderstelde wedergeboorte, middenin de razernij van de Tweede Wereldoorlog.

Tegelijkertijd heb ik boodschappen gedaan. Eten gekookt. Wat mensen bezocht. Een leerhuis geleid. Beleid uitgestippeld. Mijn dochter gepest. Kortom: heb ik een weinig opmerkelijk, normaal leven geleid. *Comme*

d'habitude. De brief van Paulus aan Titus lijkt daarover te gaan. En meent dat een integere organisatie van een kleine wereld en een klein leven, grote gevolgen heeft voor de voortgang van de Messiaanse hoop en verwachting. Om de hoop hoog te houden op de wereld die komt.

De apostel Paulus schrijft zijn leerling en medewerker Titus een brief. Ik moet hier preciezer zijn. Iemand in de leerschool van de Messias identificeert zich met de apostel Paulus en doet alsof hij diens medewerker, Titus, die zo af en toe in zijn brieven voorkomt, opnieuw een brief schrijft. Ik zeg u dat niet alleen maar om u te laten weten dat deze brief aan Titus niet gerekend kan worden tot de zogenaamde authentieke Paulusbrieven. Ik vind er eigenlijk iets anders interessanter aan. De gemeente is al een tijd onderweg. We spreken mogelijk zo om en rond de 1e eeuw na Christus. De *spirit* is eruit. Ze zijn al een tijdje op zichzelf aangewezen, zonder de charismatische leiders van het eerste uur. Iemand neemt zijn pen op. En wil de gemeente, daar in dat verre en vreemde Kreta, eraan herinneren hoe het ook alweer begon. Hoe het allemaal draaide rondom de geest van Christus. Hoe Paulus dat ooit in zijn brieven de gemeente van bijvoorbeeld Rome en Korinte op het hart bond. En hoe dat Messiaanse vuur gedoofd is in de weerbarstigheid van de werkelijkheid die het steeds meer voor het zeggen kreeg. En dat vuur, die Geest vanaf den beginne, die moet weer terug. De gemeente moet terug naar de bron. Daartoe ontvangt de gemeente instructies en in welke vorm kun je die beter gieten dan in die van een leermeester die zijn leerling onderricht geeft.

De instructies zullen ons de komende weken ongetwijfeld nog wel eens de wenkbrauwen doen fronsen, maar Paulus, om de auteur toch maar de naam te geven die hem in de geest toekomt, Paulus zet meteen de

toon. Hij noemt zich dienaar van God en apostel van Jezus Christus en hij spreekt zijn gemeente aan als uitverkorenen van God. Natuurlijk zijn deze termen onmiddellijk al een bron van misverstanden. Maar het helpt wel om deze woorden in hun oerbetekenis te verstaan. Paulus noemt zich letterlijk een slaaf van God. Verderop in de brief zal hij ingewikkelde dingen zeggen over de positie van tot slaaf gemaakten in de samenleving van zijn dagen. Maar hij spreekt hen aan in een vergelijkbare positie. Niet vanuit de status van een heerser. Maar inhoudelijk gezien, van de ene maatschappelijke outcast figuur tot de andere. Zo geldt dat ook voor de gemeente die hij aanspreekt. Zij zijn de uitverkorenen. Dat betekent letterlijk: de uitgeroepen. Zij worden weggeroepen, zij zijn uitgetild, uit de bestaande verhoudingen, uit de bestaande verbanden. Zij worden, net als Abraham destijds, geroepen om op te gaan, weg te gaan, uit te gaan uit die situatie die zich slechts daarmee legitimeert op grond van dat die altijd zo is geweest en daarom ook altijd blijven zal, zij zijn geroepen om daaruit weg te trekken op zoek naar nieuwe verbanden, op zoek en in vertrouwen op de wereld die komt. De wereld die hun beloofd is. De wereld die op ons wacht. En zo, met een woord van Huub Oosterhuis, wonen zij overal maar zijn zij toch nergens thuis. Is de wereld van macht, de wereld van geweld, haat, leugen en onderdrukking, hun fundamenteel vreemd. Zij zijn daarin vreemdelingen en bijwoners. En dat zouden zij fundamenteel en principieel moeten blijven.

Maar hoe doe je dat? Je kunt toch niet eeuwig in de revolutiestand blijven staan? Dat kan ook niet en zeker niet jaren na dato van de revolutie in Jezus Messias. Daarom zet Paulus Titus aan de organisatie van de gemeente. Hij moet dat werk afmaken waar Paulus hoegenaamd niet aan toe is gekomen op Kreta. Op het eerste gezicht zou je zeggen

dat je het haast niet saaier kan hebben vandaag. En dat, inderdaad, terwijl de wereld in brand staat. En toch hebben deze twee dingen een intrinsiek verband. Ze staan niet los van elkaar.

Titus moet per stad oudsten aanstellen. En die moeten van onbesproken gedrag zijn. Mannen van één vrouw. Kinderen die ook geloven. Niet verslaafd aan wijn. Niet zelfingenomen. Niet belust op vuil gewin. Zeker toen ik predikant in Amsterdam werd - maar ook eigenlijk al ver daarvoor - had ik me voorgenomen eigenlijk nergens echt wat van te vinden. De mensen doen maar, zolang zij elkaar geen pijn of kwaad doen. Of mannen van één vrouw zijn of mannen van één man, of ze een glaasje wijn lusten of misschien wel een glaasje meer. Of hun kinderen wel of niet geloven, ik was en ben niet van plan daar mijn staf over te breken. Maar er wordt naar iets anders gevraagd. Er wordt doorgevraagd. Er wordt gevraagd naar de integriteit van de kerkleider. Maar ik zou het ook graag doortrekken naar het leiderschap in het algemeen. Ook het politieke leiderschap bijvoorbeeld. Is er iets messiaans aan hem, aan haar te zien? Lijkt zij nog een beetje op de Messias met wie het ooit begon? Is er nog iets te ontwaren van die fundamenteel andere positie die de Messiaanse gemeente in dat hele spel van machten en demonen moet innemen? Dat begint er dan toch mee dat je niet meedoet. Niet meedoet met wat onderhand de norm en normaal lijkt zijn geworden.

Ik raakte verzeild in een interview, een soort Britse editie van College Tour, met de comedian Stephen Fry. Een student vroeg hem waarom hij toch altijd zo vreselijk in opspraak kwam. Hij moest daar hard om lachen maar antwoordde toen in alle oprechtheid dat dat vooral kwam omdat hij altijd probeerde om de waarheid te vertellen als hem iets gevraagd werd en er niet omheen te draaien. Terloops voegde hij eraan toe dat dit in

het openbare en politieke leven een zeldzaamheid was geworden. Ik denk dat het hierom gaat in dit gedeelte van de brief aan Titus. Titus wordt gevraagd om mensen over de verschillende gemeenten in Kreta aan te stellen die mensen uit één stuk zijn. Die niet meedoen met de holle retoriek van de macht en de leugen. Mensen die zich oefenen in de liefde voor de vreemdeling, de liefde voor het goede. Mensen die bezonnen zijn, rechtvaardig, vroom, in de zin van moedig en beheerst. Wat wij zeggen en hoe wij ons gedragen, dat doet ertoe. Woorden zijn niet onschuldig. Wie niet het niet langer meer heeft over mensen, met een naam, een geschiedenis, een gezicht. Met pijn en verdriet. Angst en hoop. Wie slechts naar deze mensen wil refereren in termen van zionist of terrorist, is in feite al in oorlog. Heeft de eerste en noodzakelijke stap gezet naar dehumanisering, in wiens verlengde de moord en de genocide ligt.

Een mens zou de wenkbrauwen kunnen fronsen bij het beeld dat Paulus neerzet van de Kretenzers, als leugenachtig, als kwade beesten met vadsige buiken. Een beeld waarvoor hij zelfs één van hun eigen filosofen, Epimenides, van stal haalt. Is dat nu juist niet een voorbeeld van het wegzetten van een bevolking als groep in plaats van mensen van vlees en bloed, een mens als gij? Helemaal vrij daarvan zijn uitspraken als deze niet. Maar ik kan me iets voorstellen bij de woede die een mens kan overkomen bij het zien en constateren waartoe verblinde mensen, aangevoerd voor leiders die dingen onderrichten die helemaal niet moeten. Hoe de geweldenaars briesen en de kleinen en armen een schuilplaats tegen de vernietiging moeten zoeken. Ik persoonlijk ben deze woede nog lang niet voorbij. Deze ervaring van machteloosheid ook die mij doet vloeken. En eigenlijk ben ik blij dat de schrijvers van de Heilige Schrift ook zo af en toe hun hoofd verliezen.

Maar precies in het gewone leven. In de dagelijksheid van de vriendelijkheid, de zorg voor elkaar. De bereidheid om de vreemdeling met liefde tegemoet te treden. Precies daarin, in het jezelf ondergeschikt maken ter wille van de ander, daar zit iets in waarvan de boze, de ijdel en op hun pauwentroon, het nooit van terug hebben. Zij kunnen daar niet tegen. Daar staan zij machteloos tegenover. Daarin schuilt het begin van vrede.

Amen.